

Barndomsminne frå Steinskog

Av Borghild Nødland

Skrive i samband med søskensarntreffet på Gilja bu og aktivitetssenter

den 27.august 2011

Me hadde to små stover. Bestefar låg i den eine stova, men han døydde då eg var i 6-årsalderen. Då vart det bestestova der me også kunne ta imot overnattingsgjester. Den andre stova var daglegstova der alt føregjekk. Senga til mor og far stod ved den eine veggen, og ved den andre veggen stod ein slags sofa som me slo ut om kvelden. Der låg me minste ungane, og me låg andføttes. Dei største jentene låg i eit lite kammers, og gutane som var heime, låg på loftet.

Me hadde ikkje springvatn og ikkje elektrisk ljos, men under krigen grov dei med handamakt og la ned trerør frå Storli. Eg minnest mor sa: "Eg hadde aldri trudd at eg skulle få skrua på springen i kjøkkenet." Til ljos hadde med parafinlamper, men me måtte spare på parafinen så me hadde mange fine skumringstimar.

Det hende at dersom eg hadde lånt ei spennande bok, så gjekk eg i hønsehuset og las. Hønene måtte jo ha tidleg ljós for at dei skulle verpa. Ja, eg lika godt å lesa, men dersom det stod noko rørande i boka, så gret eg så tårene trilla. Dersom far såg det, sa han: "At du kan vera så "tåbele" !

I ura lika me godt å leika. Der budde me og hadde krambu. Viss me gjekk oppover til fjellet, fann me markjordbær. Der var ein stor stein som Ingvald og eg kalla utsiktssteinen. Der kleiv me opp på laurdagskveldar og hadde god utsikt mot hovudvegen. Me såg på folk som gjekk frå "ti-båten". Me hadde og ei to i fjellet som var "Utstyrstonå". Når me var der, hadde eg handarbeid med meg og sat og broderte. Eg kan ikkje minnast at Taletta var med oss i Utstyrstonå. Ho tykte nok at me var for barnslege.

Rutebåten på veg inn til kaien

Om vinteren held me ungane oss helst innandørs. Me fekk kaffibauner og spelar par eller odde, skreiv namn eller tok blindingstjuv mellom anna . Alt dette føregjekk inne i stova. Om kvelden kveikte me flaggermuslykta og gjekk i samla flokk bort i fjoset og gjorde frå oss i renna før me kraup til køys.

Om sommaren fekk både Marta og Maria på Nedre Steinskog feriegester. Dei kom opp til oss, og me leika på marka attmed smia.. Me leika siste par ut, slo på ringen og "Siste gong eg var på Sola" mellom anna. Me var bare jenter. Det fiksa me med at nokre stappa kjolestakkane opp i springbuksene. I Einerholmen slo me ball. Var nokon så liten at han ikkje var "rektig setande", fekk han vere

med ”på kjøt og flesk” eller han var ”niks”, så fekk han vere med like vel. Ein dag var me så uheldige at me slo ballen i Litlaånå. Det var trist, for me hadde bare ein ball.

Mor baka ”ognakage”. Me hadde bakaromn i smia. Der gjekk to-tre kaker i omnen så det var ei stor ”knøa”. Eg minnest at Torvald knadde for mor. Han stelte med omnen også.

Fra venstre: Bernhard, Torvald, Tobias, Dagfinn, Tomas, Bjarne, Kari, og Svein Steinskog (bestefar).
I høylassen: Sven

Me hadde alltid ein åker med korn, og når hausten kom, sende me korn til mølla og fekk att havregryn og mjøl. Då baka mor flatbrød. Til middag hadde me ofte sild. Far var på vårsildfiske og kom alltid heim med mykje sild. Silda åt me steikt, kokt eller røykt. Ho var god, men eg blei lei av henne likevel. Me slakta både sauer og gris. Sundagsmiddagen var alltid kjøt og god kjøtsuppe.

Om sommaren var far på vegarbeid. Det var veldig rift om det arbeidet, men far og Aslak Kjærvoll hadde alltid eit lag med seg om sommaren. Når han ikkje var ute på arbeid, held han seg mykje i smia. Det trur eg han likte godt.

Vegarbeid i Hunnedalen: Fra venstre: Ola Holmen, Tomas Steinskog, Osvald Kjærvoll, Einar Gilje, Torleiv Samslått og Bjarne Steinskog

Mor var mest alltid heime. Ho var alles tenar. Skulle noko gjerast, var ho alltid den fyrste til å reisa seg. Ein sommar kom Dagfinn på at mor måtte koma og besøke han i Oslo. Den tid måtte dei reisa med dampbåt langs kysten. Eg trur båten trong 2 dagar ein veg. Ingvald og eg låg då i far og mor si seng. Ein kveld kom det eit følt toforever. Då kom det stilt frå Ingvald: "Borghild, trur du det tordnar i Oslo nå?"

Me hadde ikkje så mange dyr på garden, 2-3 kyr, hest, gris og nokre sauер. Far sa det var ikkje så mykje å tene på sauene, men dei var så gilde. Ja, me hadde nokre få høner og som gjekk å spaserte både her og der. Det var ikkje så mange egg. Mor steikte gode pannekaker, og på fødselsdagen fekk me alltid 1 egg. Seinare begynte me med høner i stor skala, og då vart det egg nok.

Eg minnest eingong eg fylte år. Ingen gratulerte meg, og ikkje fekk eg egg. Om kvelden var eg så lei meg at eg gjekk ovanpå og grein. Eg hørde dei nede sa: "Ka grine hu for?" Så kom Sigrun på det. Ho kom opp og gratulerte meg med dagen og sa at eg skulle "sagta" få egg. Så var den sorga sløkt.

Om søndagskvelden då me var små og var heime, hadde far andakt. Han las eit stykke frå Bibelen og bad. Mor bad "Fader vår". Etterpå song dei ein salme, men då knurra Passopp. Skal tru om han hørde at tonen ikkje var så rein alltid? Far tok mange gonger Ingvald på fanget og spurde: "Kva for ein skal me ta i dag?" Då sa alltid Ingvald: "Trint omkring Jerusalem" Songboka var ganske velbrukt på dei sidene.

Far brydde seg svært lite om klede. Men han gjekk aldri med dongeritrøye. Knappane var så i vegen. Mor sydde busserull til han. Dersom han skulle eit ærend om kvardagen, kom alltid mor og sa: "Du må ikkje gå slik. Det går ut over meg dersom du går skiten og slurvete." Ein dag han var på Lindland, trefte han Sven Busteberget. Han spurte om far ville ha jobb med å grave ut kjellar under skulen. Han skulle få 7 kroner for det. Far tok jobben.

Han kledde seg alltid opp på søndagen. Viss han gjekk i kyrkja, hadde han dress. Den vart så gammal at han var "grøn av elde". Men han fekk ny dress på 70-årsdagen sin. Dressen var bare til kyrkjebruk. Viss han gjekk på møte på bedehuset, så var det godt nok med vanlege søndagsklede. Dei brukte å ha møte på Gilja om søndagen klokka to. Dit sykla far. Før han gjekk, kom mor stikkande med ringen hans og sa: "Du går vel opptil morbror etterpå." "Eg får sjå om eg blir bedd," svara alltid han far.

Ved Stortingsval stemde far på høgre, men eg trur han var sosialist i sinn. "Eg får stemma høgre fordi det er det partiet som har mest kristendom på programmet sitt," sa han.

Eg kan ikkje minnast at nokon av jentene sat på fanget til far, men minsten sat, og då sa far: " Klimpegutt, knagagutt". Taletta og eg hadde og kjælenamn, men det var det Bjarne som sette på oss. Taletta var "Bokk" og eg var "Krusk".

Var det reknestykke eg ikkje fekk til, då var det bare å gå til Bjarne. Han forklarte så godt at det sat spikra fast.

Dagny var den som prøvde å lære meg opp til husarbeid, men eg trur ikkje alltid ho var så fornøgd med meg, for ho sa så titt. "Du må ikkje vera så i farten."

Det hende når Trygve kom heim at han las høgt for oss. Det eg hugsar best, var når han las: "Det bodde en underlig, gråsprengt en.."

Den første tida av 1900 –talet brukte dei å ha stølsdrift. Då tok far med seg dei eldste gutane og gjekk på stølen og slo gras og støla. Kyrne hadde dei med seg. Der var nok godt beite for kyrne der oppe, men mor måtte ha mjølk til dei minste ungane. Dei gjorde det slik at dei bar mjølka eit stykke ned frå fjellet og sette spannet frå seg. Så gjekk mor og henta henne om morgonen.

Ruinart etter Stølshus på Frøylandsstølen. Her er det mogeleg å skrive seg inn i ei bok som bevis på at du har vore på staden! Her: Per Dirdal

Eit anna minne eg har om fjellet er Josva Kyllingstad. Far laga grobejern, så kom Josva over fjellet og kjøpte av han. Høgt oppe ved Frøylandsstølen var det ein stein som vi kalla Josvasteinen eller "Ruggianro 1902". Når Josva kom, hadde han alltid same helsinga: "God dag, god dag, god dag, her

he du meg igjen og takk for det seinaste. E sengjå mi ferige? He de pjudska i 'na?' Dette hende lenge før mi tid, men "Josvasengjå" stod i stova på loftet så lenge som eg budde heime.

Dei eldste brørne mine var flytta ut då eg vaks opp. Bernhard budde på Lindland, så han vart me godt kjende med. Om vinteren jaga med sauene opp på Monane til Brådland. Så gjekk me opp til Bernhard og var der til me jaga dei ned om kvelden.

Sven pleidde å koma heim ei helg i august. Så var Bergit heime ein dag lenger og plukka tytebær. Me ungane hjelpte henne å henta.

Tobias hugsar eg svært lite til, men eg har eit minne som eg aldri gløymmer: Eg hørde ein lyd på kjøkenet, så eg gjekk ut og sa: "Ka er det du mor gjer slik for?" "Eg gjer det fordi han Tobias er død," svara mor. Eg vart så lei meg fordi

eg hadde sagt slik. Eg forstod ikkje at ho gret. Ja, det var forferdeleg vondt for mor og far då Tobias døydde så ung.

Veldig vondt var det og at ikkje Dagfinn kom heim frå fangenskapet. Men eg trur mor og far var forberedt på det over lengre tid. Dagfinn og Margit pleidde å ta seg ein tur heim om sommaren. Det var så gildt når Dagfinn var heime. Han var så god til å prata. Han fortalte om dei aller første ungdomsåra sine, då han prøvde seg som lærar. Han hadde sagt det med Bjarne at det var på tak at han skulle vore med på Nordpolekspedisjonen, men dei tykte visst at han var for ung. Ein gong sa han at når han vart gammal, ville han prøve å få seg ei hytte på Nødland. Han tykte det var så fint der. Aslaug Oltedal fortalte at ho hadde vore hos Dagfinn eingong. Der var andre jenter også. Så begynte dei å diskutere, blant anna kristendom. Då kom det frå Dagfinn: "De veit ikkje kva kristendom er."

Den 1. september 1939 gjekk det ras i Steinknuden. Folk sa dei såg røyken langt oppover i dalen. Eg såg det ikkje, for den dagen hadde eg reist til Stavanger og skulle gå på handelsskule. Karen hadde vore sjuk, ho hadde lege i hagen og kvilt seg. Heldigvis hadde ho gått inn før raset kom. Der kom steinar i hagen, på løtetaket kom det og steinar. Eg veit ikkje av at det har gått større ras sidan.

Steinknuden er i dag ofte besøkt av fjellklatrarar og basehopparar

Den 9. april 1940 kom Tora Mork ned og spurde om eg kunne koma opp til Margit Kjærvoll som var sjuk. Eg veit ikkje om Tora visste om krigen. Eg gjorde det ikkje, så me snakka ikkje noko særsla dår me gjekk gjennom Storli. Men med det same eg kom inn i stova til Margit, sa ho: "Eg tykte eg hørde eit fly." Fly, tenkte eg, me hører då tidd det! Då fortalte ho at

det var krig. Det var ikkje så lenge etter at Aslak kom på glaset og sa: "Nå rømer dei Samslåttå". Ein båt hadde lagt seg til utpå fjorden og skaut innover land. Me for ut og ville gå opp Kjærbakken. Eg prøvde å ta meg litt av gamle Aletta Samslått. Då me var komne til saghuset, kom ho på at ho måtte byte sko. Ho

hadde teke ut på inneskorne. Soldatar sprang rundt om oss, og Aletta sa: "Å, mon tru me fere nå." Det gjekk godt den gongen. Skota gjekk av på den andre sida av dalen. Margit reiste til Maudal, og eg gjekk heim til Steinskog.

Det var ikkje så lenge før bombeflya kom. Det var stilt om natta og om morgonen. Ein morgen tykte eg at eg høyrde fly. Eg let opp glaset og kikka ut. Då såg eg dei sleppte 3 svarte bomber. Eg stokk og sprang til ura. Dei fleste av oss hadde kome seg til "Kyrkja", men eg sprang bare rett bort. Der trefte eg på Georg. Me vart verande i ura ei heil stund. Eg vart så svolten. Sigrun hadde kokt ei gryte med komle om morgonen. Eg tenkte at det var stillare nå, så eg våga meg inn. Eg fann eit litermål, heiv nokre komler oppi og litt smør. Så bar det til ura att. Der delte eg med Georg. Me vart verande ei heil stund i ura, men då eg kom inn att, fanst det ikkje ei komle att. Der hadde vore byfolk innom og ete komle.

Tyskarane bomba vilt, og me såg røyken frå hus som brann. Ei natt gjekk Bernhard og Torvald opp til Lindland og bar ut av husa sine. Dei var redde at husa skulle bli bomba. På vegen heim, hadde dei møtt på 2 tyskarar og ein nordmann. Nordmannen bar på det kvite flagget. Dei kom inn i hola til oss og sa: "Nå har nordmennene kapitulert." Taletta og eg gjekk dagen etter opp til morbror. Me stod utanfor huset og såg på herjingane. Tyskarane gjekk rundt oss og sa: "Engelskmennene si skuld, engelskmennene si skuld." Eg stod i glaset og såg då dei norske soldatane la ned våpna framfor den tyske vaktposten. Det var eit trist syn...

